

АГРОЕКОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ХВОРОБ І ШКІДНИКІВ РОСЛИН ПЕТРУШКИ ТА ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З НИМИ

Овчарук О.В., доктор с.-г. наук, доцент

e-mail: ovcharuk.oleh@gmail.com

Тернопільський національний економічний університет

Овчарук В.І., доктор с.-г. наук, професор

Подільський державний аграрно-технічний університет

Петрушка (*Petroselinum crispum*) - рід одно- і дворічних трав'янистих рослин перехреснозапильних, сімейства Зонтичних, овочева культура.

Здебільшого петрушку вирощують для використання в кулінарії, через її смакові якості. Неодмінний складник української кухні. Використовують як пряну рослину у вигляді приправи. Придатні для цього як коренеплоди, та і листя. Споживають у свіжому, сушеному і солоному виді, для салатів (листя), як добавку до гарнірів і супів (листя і корені). Свіжозаморожена (здрібнена з невеликою кількістю води у формі) зелень петрушки цілком зберігає впродовж року живильні і цілющі властивості [1].

Петрушка – одна з найпопулярніших овочевих рослин, але часто хвороби і шкідники перешкоджають росту рослини і можуть знищити її на ранньому етапі розвитку. Щоб не втратити урожай, потрібно знати не тільки симптоми проблеми, а й методи її вирішення. Захворювань загрозливих рослині багато, тому слід уважно ставитися до стану зелені і, при виявленні ознак недуги, терміново вжити заходів [2].

Борошниста роса – це грибкове захворювання, яке можна визначити по біло-сірому нальоту на петрушці. Першими ураження піддаються нижні листки, а з часом хвороба захоплює всю рослину повністю. Розвиваючись, грибковий наліт темніє, змінюючи колір на коричнево-бурий і підвищується його щільність. Біла субстанція є грибницею, а суперечки є дрібними кулясті крупинки темно-бежевого кольору. Ідеальними умовами для розвитку грибка є надлишок азотних добрив в ґрунті і спекотна суха погода, особливо зі значними коливаннями вологості в денний і нічний період. Поширюються суперечки вітром і водою при поливі або дощі. До заходів профілактики можна віднести: видалення рослинних залишків петрушки восени; контроль при внесенні азотних добрив і фосфорно-калійна підгодівля для зміцнення імунітету рослин; робота над виведенням гібридів, стійких до зараження; щорічна зміна місця посадки. Якщо хвороба вже прогресує, то не обійтися без обробки фунгіцидною складом «Фундазіма», «Квадріс» і ін.

Столбур. Збудник хвороби – *Phytoplasma*. Симптомом цього захворювання є поява червоного обідка на листках, а з розвитком столбура весь лист набуває червонуватого відтінку. При цвітінні формуються насіння непридатні до посіву, рослина часто засихає і гине. Поширюють хворобу цикади в кінці літа.

Заходи профілактики: сівозміна; протруювання насіння; боротьба з

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОСЛИННИЦТВІ

III ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ (15 липня 2020 р.)

комахами; позакореневе підживлення 0,04% -им розчином бури; виполка бур'янів, проріджування густих посівів.

Септоріоз (або біла плямистість) Збудник – *Septoria petroselini* Desm. На нижніх листках з'являються дуже дрібні плями коричневого кольору. Через деякий час вони покривають всю рослину і набувають коричневий відтінок. Петрушка засихає, а суперечки всередині неї зберігаються. Септоріоз любить вологу теплу погоду, активний розвиток припадає на кінець літа-початок осені. Поширюється вітром і дощем. Для запобігання появи білої плямистості на плантації петрушки висівайте якісне насіння на добре провітрюваних ділянках з нізкокислотних типами ґрунтів, повністю очищайте ділянку від надземних частин рослин восени. Методи боротьби зводяться до обробки протигрибковими препаратами.

Фомоз Це грибкова хвороба, ознаки якої проявляються в освіті сіро-коричневих плям на прожилках листя. Коренеплоди петрушки при зберіганні страждають від вдавлених гнильних утворень. Наявність шкідників на зелені посилює проблему. Грибок воліє вологу погоду і температуру повітря 10-15 °С. Поширюється за допомогою Пікноспори, які зберігають активний стан в ґрунті до 3 років.

Рослини пошкоджуються в основному морквяною мухою, підгризаючою або озимою совкою, лучним метеликом та іншими.

Комахи, якщо не проводити боротьбу з ними, здатні погубити весь урожай петрушки за короткий період. До того ж вони є переносниками спор грибкових захворювань, що подвійно робить необхідним проведення заходів по їх знищенню.

Баштанна попелиця є дрібних безкрилих або крилатих комах яйцеподібної форми зеленого або чорного кольору. При одноразовому заплідненні особина попелиці здатна протягом усього сезонного періоду відтворювати потомство з періодичністю 14 днів. Тому раннє виявлення і застосування методів боротьби особливо важливо.

Морквяна муха Дорослі особини харчуються нектаром при цвітінні петрушки. Для врожаю вони не становлять небезпеки. До загибелі рослин ведуть личинки цієї комахи, які проникають всередину рослини і харчуються соком і тканинами коренеплодів. Мухи відкладають яйця біля рослини, яким буде годуватися потомство. Обробка петрушки, проведена правильно і своєчасно (у травні) врятує урожай. Складність полягає в тому, що муха відкладає яйця двічі за сезон. Другу відкладання помітити непросто і можна пропустити.

Морквяна листоблішка – це комаха розміром близько 2 мм жовто-зеленого забарвлення з перетинчастими крильцями. Очки комахи червоного відтінку. Зимують переживають на дикої моркви, а з приходом весни відкладають яйця на городніх рослинах. Харчування личинок – сік рослини, що позбавляє петрушку поживних елементів. Від цього сповільнюється зростання рослини, листя стає скрученими. Корінь петрушки твердне і руйнується.

Велика кількість населення має садово-городні та присадибні ділянки завдяки яким отримує до столу овочі, ягоди, фрукти та різну зелень.

Безперечно, для знищення бур'янів та шкідників рослин, підвищення врожайності власники індивідуальних ділянок використовують пестициди і агрохімікати. Захист рослин, так як і агротехнічні заходи відіграють важливу роль в підвищенні врожайності, скорочують строки виконання деяких трудоемких робіт. Встановлено, що без використання пестицидів та агрохімікатів, втрати при вирощуванні сільськогосподарської продукції можуть досягати 40 %. Проте використання хімічних речовин – зброя хоча і ефективна, але і небезпечна. Неправильне використання пестицидів та агрохімікатів може шкідливо вплинути на комах, птахів, свійських тварин і здоров'я людини, викликати отруєння. Щоб запобігти отруєнням треба передусім чітко виконувати, зазначені у інструкціях по використанню та застосуванню пестицидів і агрохімікатів, заходи перестороги та безпеки. Забороняється обробка пестицидами та агрохімікатами суниці, малини, салату, петрушки, кропу, зеленої цибулі та горошку. Необхідно пам'ятати, що хімічні речовини можуть бути і нашими незамінними помічниками і лютими ворогами.

Засоби захисту рослин, або пестициди включають в себе інсектициди, фунгіциди, препарати для протруювання насіння та гербіциди. Інсектициди – це препарати призначені проти шкідливих комах, личинок; фунгіциди – засоби для профілактики хвороб, боротьби з ними; препарати для протруювання насіння – для запобігання передачі хвороб рослин через насіння та запобігання пошкодження рослин шкідниками; гербіциди – спрямовані на боротьбу з бур'янами.

Ефективність використання пестицидів значною мірою залежить від форми препарату та умов, за яких відбувається контакт зі шкідливими організмами. Для застосування в сільському господарстві виготовляють різні препаративні форми пестицидів: змочувані порошки, водні концентрати суспензій, концентрати емульсій, водні розчини, гранульовані пестициди, водорозчинні гранули. У мікрокапсульюваних препаратів діюча речовина вміщена в оболонку (капсулу), яка легко руйнується під впливом тьми або інших речовин, світла, механічним шляхом або при нагріванні. Такі препарати застосовують тоді, коли необхідно виключити прямий контакт людини, тварин і рослин з діючою речовиною на певний час або уповільнити його вплив. Мікрокапсульювання пестицидів перспективне оскільки зменшує шкідливий вплив на довкілля.

Не можна проводити хімічні обробки городніх культур, які вживають в їжу у вигляді зелені, крім обробітку їх насіння та ґрунту до появи сходів.

Отже, сучасний розвиток овочівництва характеризується впровадженням інтенсивних технологій вирощування та інтегрованої системи захисту рослин.

Список використаної літератури

1. Барабаш О.Ю., Гутиря С.Т. Зелені та багаторічні овочеві культури. К.: Аграрна наука, 1997. С. 17–20.
2. Овчарук В.І., Овчарук О.В., Хабера В.В. Конвеєрне вирощування зелені петрушки. *Матеріали наукової інтернет-конференції «Інноваційні технології в рослинництві» (15 травня 2018 р.)*. 2018. С. 131–133.